

Lietuvos mokinių lotynų kalbos ir Antikos kultūros olimpiada
2018 m.

Pirmus–antrus metus besimokantiems moksleiviams

Respublikinis etapas

Užduočių atlikimo laikas 2 val.

dalyvio kodas

Maksimalus taškų skaičius 98

Vertinimas:

TEKSTAS. Tarquinius Superbus et Sibylla

Olim senex **femina** ignōta ad Tarquinium Superbum, septimum et ultimum **regem** Romanorum, novem libros portāvit et magnum pretium pro eis rogāvit. Rex feminam lūsit et dīxit: „Pretium non est aequum. Libros tuos non accipiam. Cape eos et proficiscere!“ Tum illa senex tres ex novem libris exussit, post paucos **dies** iterum ad regem vēnit et summā cum **gravitāte** idem pretium petīvit. Tarquinius valde admirans emere libros negāvit. Iterum femina discessit et tres ex sex libris delēvit. Tamen ab auguribus ita regi nuntiātum est: „Ea femina est Sibylla, ei libri divīna **oracula** de fortūna populi Romani continent. Eos emere debes“. Cum senex rūsus vēnerat, pro reliquis **libris** idem pretium petītum est. Hoc **tempore** autem rex sine rīsu statim pecuniam magnam dat quam desiderāvit et libros pretiosissimos ēmit. Sibylla discessit neque umquam postea Romae visa est. Ei libri a Romanis Sibyllini apellabantur et in templo Iovis quod erat in **monte** Capitolīno tenebantur.

Sibylla, ae f Sibilė, *Apolono žynė, pranašė*

ōlim kitados, kadaise, kartą

senex, is senas, a // **senex, is m, f** senis, senė

ignōtus, a, um nepažįstamas

pretium, ī n kaina

rogo, āvi, ātum, āre prašyti, reikalauti

lūdo, lūsi, lūdum, ere (iš)(pa)juokti

peto, ivi, itum, ere

aequus, a, um tinkamas, teisingas

accipio, cēpi, ceptum, ere (pa)imti

proficīscor, profectus sum, ī (iš)keliauti

exūro, ussi, ustum, ere sudeginti

paucus, a, um mažas; *pl.* keletas

iterum vėl, dar kartą

gravitās, ātis f rimtumas, orumas

īdem, eadem, idem tas pats, ta pati

valdē labai, nepaprastai

admīror, ātus sum, āri stebėtis

emo, ēmi, ēmptum, ere pirkti

discēdo, cessi, cessum, ere išeiti, pasišalinti

augur, is m auguras – žynys

rūsus atgal

dīvīnus, a, um dieviškas

contineo, tinui, tentum, ēre turėti savyje, laikyti

rīsus, ūs m juokas, pašaipą

pecūnia, ae f pinigai

dēsidero, āvi, ātum, āre reikalauti, prašyti

mōns, montis m kalnas

KLAUSIMAI

A. TEKSTO SUVOKIMAS

I. Naudodamiesi tekstu, keliais žodžiais lotyniškai atsakykite į klausimus:

1. Kas buvo Tarkvinijus Išdidusis? *Septimus et ultimus rex Romanorum.*
2. Kas jam atnešė orakulų knygas? *Senex femina ignota.*
3. Kiek knygų iš pradžių pasiūlė moteris? *Novem.*
4. Kas tose knygose buvo surašyta? *Divina oracula de fortuna populi Romani.*
5. Kodėl Tarkvinijus nepirko knygų? *Pretium magnum // non aequum erat.*
6. Kada antrą kart moteris sugrįžo pas karalių? *Post paucos dies.*
7. Kas karaliui pranešė, kas toji moteris? *Augures.*
8. Ką žyniai patarė karaliui? *Libros emere.*
9. Kiek knygų galiausiai nupirko Tarkvinijus? *Tres.*
10. Kas nutiko su likusiomis knygomis? *Femina libros exussit // delevit*
11. Kiek moteris paprašė už likusias knygas? *Idem pretium.*
12. Kur knygos buvo saugomos? *In templo Iovis in monte Capitolino.*

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 12).

Suma:

B. GRAMATIKA

1. Pakeiskite vienaskaitą daugiskaita, palikdami tą patį linksnį ir laiką, pvz., *femina discessit – feminae discesserunt*

senex femina ignōta	<i>senes feminae ignōtae</i>
cape et proficiscere	<i>capite et proficiscimini</i>
rex feminam lūsit	<i>reges feminas luserunt</i>
ea femina numquam visa est	<i>vae feminae numquam visae sunt</i>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai parašytą žodžių junginį 2 taškai (daugiausia 8).

Suma:

2. Suraskite tekste ir įrašykite nurodytos formos veiksmažodį ar veiksmažodžius:

praesens	<i>est, debes, dat</i>
perfectum indicativi passivi	<i>nuntiatum est, petitum est, visa est</i>
imperativus	<i>cape, proficiscere</i>
plusquamperfectum	<i>venerat</i>
infinitivus	<i>emere</i>
futurum	<i>accipiam</i>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai įrašytą žodį 1 taškas (daugiausia 11).

Suma:

3. Išrinkite iš teksto ir įrašykite būdvardžius bei įvardžius, kurie suderinti su paryškintais daiktavardžiais. Parašykite jų skaičių, linksnį, giminę.

femina	senex, ignota	sg. nom. f
dies	<i>paucos</i>	<i>pl. acc. m</i>
gravitate	<i>summa</i>	<i>sg. abl. f</i>
libris	<i>reliquis</i>	<i>pl. abl. m</i>
tempore	<i>hoc</i>	<i>sg. abl. n</i>
monte	<i>Capitolino</i>	<i>sg. abl. m</i>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai užpildytą eilutę po 2 taškus (daugiausia 10).

Suma:

4. Kuris iš šių sakinių yra teisingas pabraukto sakinio veikiamosios rūšies variantas?
Ei libri a Romanis Sibyllini appellabantur et in templo Iovis Capitolino tenebantur.

- Eos libros Romani Sibyllinos appellabant et in templo Iovis Capitolino tenebant.*
- Eos libros Romani Sibyllinos appellabat et in templo Capitolino tenebat.
- Eos libros Romani Sibyllinos appellant et in templo Capitolino tenent.

5. Kuris iš šių sakinių yra taisyklingas pabraukto sakinio esamojo laiko (*praesens*) variantas?

Tum illa senex tres ex novem libris exussit, post paucos dies iterum ad regem vēnit et summā cum gravitatē idem pretium petivit.

- Tum illa senex tres ex novem libris exusserit, post paucos dies iterum ad regem vēnit et summā cum gravitatē idem pretium petit.
- Tum illa senex tres ex novem libris exuret, post paucos dies iterum ad regem veniet et summā cum gravitatē idem pretium petet.
- Tum illa senex tres ex novem libris exurit, post paucos dies iterum ad regem venit et summā cum gravitatē idem pretium petit.*

6. Kuris iš šių sakinių yra tikslus pabraukto sakinio vienaskaitos variantas?
Ei libri divīna oracula continent et a Romanis Sibyllini apellantur.

- Ea liber divīna oracula continet et a Romano Sibyllina apellatur.
- Is liber divīnum oraculum continet et a Romano Sibyllinus apellatur.*
- Is liber divīna oracula continet et a Romano Sibyllinum apellatur.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 2 taškai (daugiausia 6).

Suma:

7. Iš būdvardžių padarykite abstrakčius daiktavardžius su nurodytomis priesagomis, parašykite jų reikšmes.

	-itas, ātis f	
universus, a, um	universitas, ātis, f	visuma
mediocris, e	mediocritas, atis f	vidutiniškumas, vidutinybė
aeternus, a, um	aeternitas, atis f	amžinybė
antiquus, a, um	antiquitas, atis f	senovė
celer, eris, ere	celeritas, atis f	greitumas
celeber, bris, bre	celebritas, atis f	dažnumas, gausumas; šlovė
	-itūdo, inis f	
latus, a, um	latitūdo, inis f	platumas
longus, a, um	longitūdo, inis f	ilgumas
pulcher, chra, um	pulchritūdo, inis f	gražumas
multus, a, um,	multitūdo, inis f	daugybė
altus, a, um	altitūdo, inis f,	aukštumas, gilumas
magnus, a, um	magnitūdo, inis f	didumas

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai užpildytą eilutę 1 taškas (daugiausia 10).

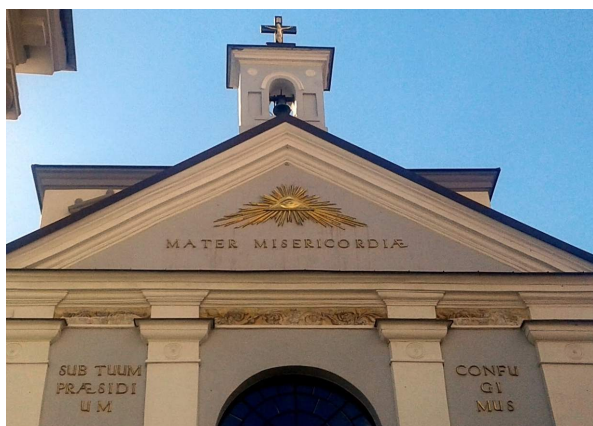
Suma:

C. LOTYNIŠKI POSAKIAI IR ŽODŽIAI

- Kuriuo iš šių lotyniškų posakių Vincas Kudirka pavadino savo eilėrašį (1890 m.)? Ką jis reiškia?
 - Ora et labora!
 - Labor hominem firmat
 - Labora!***
 - Labores pariunt honores
- Kuris iš lotyniškų posakių nurodo, nuo kada romėnai skaičiavo metus?
 - ab urbe condita***
 - ab ovo
 - ab initio
 - ab antiquo
- Kuris iš lotyniškų posakių reiškia „niekad“?
 - ad absurdum
 - ad Kalendas Graecas***
 - ad feliciora tempora
 - ad fontes
- Kuris iš lotyniškų posakių reiškia „kur kitur“?
 - ad oculos
 - altera pars
 - ad locum
 - alibi***
- Kuris iš šių posakių apibūdina veiklą žmogų, gerą organizatorių?
 - perpetuum mobile
 - spiritus movens***
 - deus ex machina
 - persona non grata

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 5).

Suma:

6. Ką reiškia Vilniaus Aušros vartų įrašas *Mater misericordiae, sub tuum praesidium confugimus?*

- Galestingoji Motina, po tavo stogu glaudžiamės.
- Gailestingumo Motina, po tavo stogu susibėgame.
- Gailestingoji Motina, bėgame pas tave.
- Gailestingumo Motina, bėgame gelbėtis tavo prieglobstin.***

7. Ką reiškia Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčios įrašas *Regina Pacis funda nos in pace?*

- Taikos Karaliene, stiprink mus taikoje.***
- Taikos Karaliene, padėk taikos pamatą.
- Taikingoji Karaliene, stiprink mūsų taiką.
- Taikos Karaliene, globok mus taikoje.

8. Ką reiškia įrašas vienos iš Vilniaus arkikatedros koplyčių altoriuje – *S. Casimire, ora pro nobis?*

- Sveikas, Kazimierai, užtark mus.
- Sveikas, Kazimierai, melskis už mus.
- Šventasis Kazimierai, melskis už mus.***
- Šventasis Kazimierai, kalbėk vietoj mūsų.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 3).

Suma:

D. ANTIKOS KULTŪROS ŽINIOS

1. Su koku lotynišku žodžiu susiję šie naujųjų kalbų žodžiai? (Parašykite lotynišką žodį ir ką jis reiškia lietuviškai.)

Pranc.	Angl.	Vok.	Ispan.	Lot.	liet
école	school	Schule	escuela	<i>schola</i>	<i>mokykla</i>
jour	day	Tag	dia	<i>dies</i>	<i>diena</i>
père	father	Vater	padre	<i>pater</i>	<i>tėvas</i>
nuit	night	Nacht	noche	<i>nox</i>	<i>naktis</i>
nez	nose	Nase	nariz	<i>nasus</i>	<i>nosis</i>
fruit	fruit	Frucht	fruto	<i>fructus</i>	<i>vaisius</i>
mère	mother	Mutter	madre	<i>mater</i>	<i>motina</i>
avoir	to have	haben	haber	<i>inf. habēre</i>	<i>turėti</i>
fièvre	fever	Fieber	fiebre	<i>febris</i>	<i>drugys, karštis</i>

Vertinimas: Už teisingai įrašytą žodį 0,5 taško ir teisingai nurodytą lietuvišką reikšmę 0,5 taško (daugiausia 8).

Suma:

2. Atsakykite į klausimus, pažymėdami teisingą atsakymą.

i) Žmogus turi dvi poras laisvųjų šonkaulių. Laisvasis šonkaulis juda laisvai, vienas jo galas nefiksuotas, todėl jis vadinamas „banguojančiu“. Kaip jis vadinasi lotyniškai?

- a. costa figens; b. costa fluctuans; c. costa fidens; d. costa finiens

ii) Kaip lotyniškai vadinamas „pastovusis dantis“?

- a. dens molaris; b. dens deciduus; c. dens lacteus; d. dens permanens

iii) Iš kokio lotyniško žodžio kilęs gėlės „kardelis“ lotyniškas pavadinimas? Ką jis reiškia?

- a. glans; b. gladius – kardas; c. gloria; d. gladiator

iv) Kokiame epe pirmą kartą papasakotas mitas apie medinį Trojos arkli?

- a. Homero *Ilijadoje* c. Homero Odisėjoje
b. Vergilijaus *Enėjidėje* d. Ovidijaus *Metamorfozėse*

v) Kaip Homero *Ilijadoje* vadinamas dievų kraujas?

- a. ichoras; b. ambrozija; c. nektaras; d. aigida

vi) Iš kur išskrido Daidalas su Ikaru, pasidarę sparnus?

- c. iš Mažosios Azijos; b. iš Atėnų; c. iš Delo; d. iš Kretos

vii) Kuris iš septynių senovės pasaulio išminčių buvo Atėnų įstatymų kūrėjas?

- a. Kleobulas c. Solonas e. Chilonas g. Pitakas
b. Perijandras d. Talis f. Bijantas

viii) Kokį ypač svarbų ediktą išleido imperatorius Karakala 212 m.?

a. įsaką pastatydinti Romoje didžiules termas	c. draudžiantį persekioti krikščionis
b. krikščionybę paskelbė valstybine religija ir uždraudė pagonių tikėjimą	d. <u>suteikiantį pilietybę visiems imperijos gyventojams</u>

Vertinimas: Už teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 8).

Suma:

3. Kurios iš šių deivių nėra Mūzos? (išbraukite)

- a. Kalijopė d. Amfitritė g. Euterpė j. Eos
 b. Erato e. Uranija h. Leukotėja
 c. Kalipso f. Melpomenė i. Talėja

Vertinimas: Už teisingai išbrauktą vardą 0,5 taško (daugiausia 2). Jei išbraukiamas neteisingas variantas, atimame 0,5 taško.

Suma:

4. Parašykite šių graikų dievų ir herojų lotyniškus atitikmenis, pvz., Dzeusas – Jupiteris:

1. Odisėjas	<u>Uliksas</u>
2. Demetra	<u>Cerera</u>
3. Poseidonas	<u>Neptūnas</u>
4. Arėjas	<u>Marsas</u>
5. Hermis	<u>Merkurijus</u>
6. Heraklis	<u>Herkulis</u>
7. Eos	<u>Aurora</u>
8. Persefonė	<u>Proserpina</u>
9. Hefaistas	<u>Vulkanas</u>
10. Asklepijas	<u>Eskulapijas</u>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 10).

Suma:

5. Perskaitykite Dantės *Dieviškosiso komedijos* ištraukas ir atsakykite į klausimus.

i. *Man rodės, lyg toj vietoj aš esu,
Kur Ganimedas saviškius paliko,
Staiga pagrobtas viešpačio dausų.*

- a. **Kokia vietovė turima omenyje?** *Idos kalnas (Troja, Trojos apylinkės ar pan.)*
 b. **Kas čia pavadintas „viešpačiu dausų“?** *Dzeusas*
 c. **Kaip Ganimedas paliko saviškius?** *Pagrobtas erelio // Erelio nuneštas į Olimpą*

ii. *„Tu – viešpats miesto, kur taip mokslai žydi, –
Kalbėjo Peisistratui ji piktai, –
Kuriam net ir dievai šlovės pavydi.“*

- d. **Apie kokį miestą čia kalbama?** *Apie Atėnus*

iii. *Tad pasitik jį širdimi meilia:
Jisai čia laisvės pasiilgęs žengia,
Vardan kurios mirtis – graži dalia.
Dėl jos sau Utikoj gyvybę brangią
Esi atėmęs, bet diena rūsti
Leis tavo dvasiai greit išvyst padangę.*

- e. **Apie kokį Romos politiką čia kalbama?**

- i. Julijų Cezarij; b. Oktavijaną Augustą; c. Katona Jaunesniji; d. Pompėjų Didįjį

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 5).

Suma: